Ścieżka przyrodnicza *Meandrami Narwi*

Jaz - próba ujarzmienia rzeki

The weir - an attempt to subjugate the river

You are standing by the weir - a hydrotechnical construction built during melioration of the Narew valley that took place in the 60-ties and the 80-ties. Straightening the river accelerated an outflow. During droughts this weir holds water in the valley, during floods - it lets water flow quickly. It protects against agricultural damages and helps to control a water level in the river. On your left-hand side, you can see a water-gauge. Can you check the current water level of the Narew?

Stauwehr - ein Versuch, den Fluss zu bändigen

Sie befinden sich am Stauwehr - einem Teil der Stauanlage, die während der Errichtung eines Bewässerungssystems im Narewgebiet in den Jahren 1960-1980 aufgebaut wurde. Die damals erreichte Flussbegradierung beschleunigte den Wasserabfluss. Während der hydrologischen Dürre staut das Wehr das Wasser im Narewtal, während der Überschwemmung lässt er das Wasser sehr schnell abfließen. Dadurch können mögliche Schäden für die Landwirtschaft im Tal verhindert und der Wasserstand im Fluss kontrolliert werden. An Ihrer linken Seite gibt es den Pegel. Können Sie den aktuellen Wasserstand im Narew ablesen?

www.wetlandsgate.eu

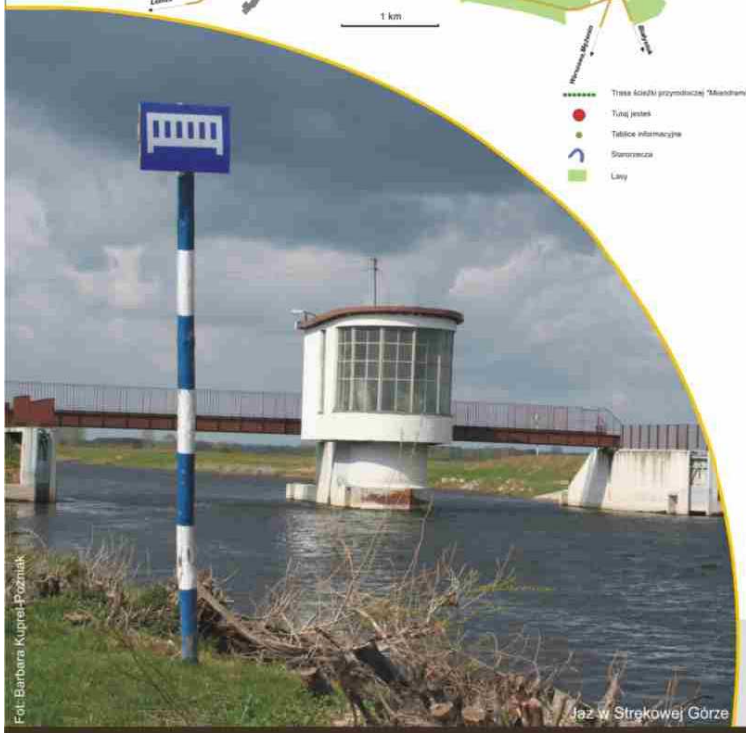
Fot: Barbara Kuprel-Poźniak

Jaz w Strękowej Górze

Jaz - próba ujarzmienia rzeki

Znajdujemy się przy jazie, budowli hydrotechnicznej dającej możliwość kontrolowania przepływu i stanów wody. W zależności od potrzeb, osoba obsługująca jaz zwiększa lub zmniejsza wysokość piętrzenia wody w Narwi. Zwróć uwagę na różnicę poziomów wody po obydwu stronach jazu. Jeśli jest duża, oznacza to, że odpływ został spowolniony, aby zatrzymać wodę w dolinie rzeki. Jeśli woda swobodnie przepływa między przęsłami, a poziom wody po obu stronach jest podobny, woda nie jest zatrzymywana. Jaz jest niezbędny do utrzymania wody w przekształconej przez człowieka dolinie oraz chroni łąki i pastwiska przed suszą. Jako sztuczny element krajobrazu zaburza jednak funkcjonowanie rzecznego ekosystemu, utrudniając przy wysokim spiętrzeniu wędrówkę ryb w górę rzeki.

W pobliżu jazu należy zachować szczególne środki ostrożności. Na odcinku 50 metrów powyżej i 50 metrów poniżej jazu obowiązuje zakaz kąpieli oraz zakaz połowu ryb.

Dolinę Narwi zmeliorowano w latach 1960-1980. Jako że przez całą wiosnę, aż do czerwca, najlepsze nadrzeczne pastwiska pozostawały zalane, chciano w ten sposób zwiększyć możliwości wypasu zwierząt i uprawy rolnej. Wykopano sieć rowów i kanałów melioracyjnych, a koryto rzeki wyprostowano. Zasypano połączenia pomiędzy meandrami a rzeką, odcinając je od głównego nurtu. Spowodowało to zwiększenie prędkości odpływu wody oraz obniżenie się poziomu wód gruntowych, a w konsekwencji - niekorzystne osuszenie gruntu.

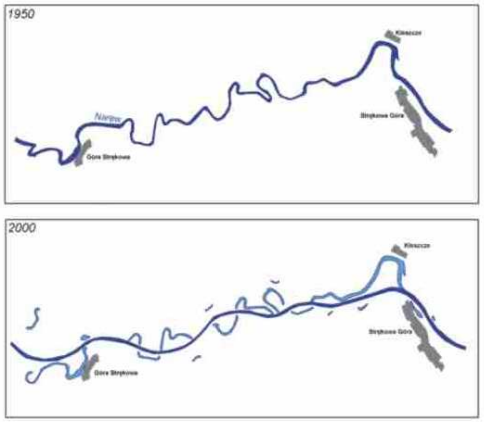

Niegdyś Narew na odcinku wzdłuż obecnego przebiegu ścieżki „Meandrami Narwi" nie płynęła tak jak dzisiaj. Melioracja i prostowanie rzeki spowodowało skrócenie jej biegu: w 1950 roku długość Narwi na odcinku Strękowa Góra - Góra Strękowa wynosiła około 9 kilometrów, zaś teraz, po wyprostowaniu koryta, wynosi około 6 kilometrów. Spójrz na mapę powyżej i zwróć uwagę, że gdyby nie wyprostowano rzeki, to przy zachowaniu dzisiejszego przebiegu ścieżki przyrodniczej "Meandrami Narwi", przekraczałbyś dawne meandrujące koryto rzeki aż 6 razy!

Maszynownia jazu
Fot. Barbara Kuprel-Poźniak

Wiosenne rozlewiska dzikiej rzeki
Fot. Paweł Świdlikowski

Koryto rzeki, które widzisz po prawej stronie powyżej jazu, zostało przekopane sztucznie. Naturalna Narew płynęła w tym miejscu z dala od obecnego jazu, szerokim łukiem od miejscowości Strękowa Góra, przez Kleszcze, spotykając obecne koryto około 400 metrów poniżej jazu. Spójrz przed siebie, w kierunku północnym. Długie starorzecze, ciągnące się od wsi Kleszcze w kierunku Narwi, to stare koryto naturalnej rzeki odcięte przez meliorantów od głównego nurtu.

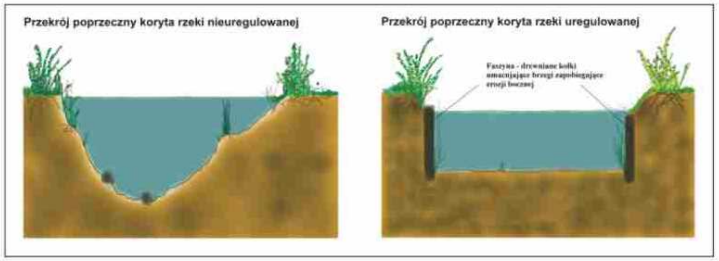

Gdy w czasach socjalizmu meliorowano dolinę Narwi, kierowano się głównie kryterium ekonomicznym, nie zwracając uwagi na przyrodę. Zmiana stosunków wodnych w dolinie doprowadziła do nieodwracalnych zmian torfowisk. Początkowo rezultaty melioracji były dla rolników korzystne. Osuszono Bagna Wizna, a w centralnie położonych Grądach Woniecko utworzono kombinat hodowlany bydła, któremu pastwiska osuszonych łąk bagiennych dostarczały dużych ilości paszy. Kombinat upadł - nie wytrzymał próby czasu - a skutki melioracji okazały się zgubne dla przyrody. Opadający poziom wód gruntowych i zmniejszająca się powierzchnia wiosennych zalewów powodują, że nad Narew przybywa coraz mniej ptaków. Pomimo tego, w skali Europy jest to wciąż unikalny obszar i dlatego szczególnie teraz wymaga wzmożonej ochrony i powstrzymania degradacji torfowisk.

Dziś wiemy, że chcąc efektywnie gospodarować w dolinie rzeki, musimy to robić w zgodzie z przyrodą, nie niszcząc panujących tam zależności ekologicznych, przy zachowaniu estetyki krajobrazu i poszanowaniu tradycji. O ileż piękniejsza i bogatsza jest naturalna, meandrująca rzeka od prostego kanału.

Czy umiesz odczytać na wodowskazie aktualny stan wody Narwi?

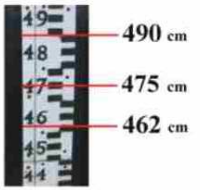

Spójrz w lewo. Obok jazu, w korycie Narwi znajduje się wodowskaz - wycechowana co centymetr miara, służąca do odczytu stanów wody. Obserwacji dokonuje się każdego dnia o godzinie 7 rano. Odczytana z wodowskazu względna wartość, np. 468, oznacza stan wody i jest wykorzystywana przy sporządzaniu prognoz hydrologicznych. Dzięki odczytom z wodowskazów z całego kraju wiemy, gdzie można się spodziewać powodzi, a gdzie suszy i jak zapobiegać szkodom związanym z nagłym przyborem wody.

Projekt został współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Środki Przejściowe PL2004/016-829.01.02. Niniejszy dokument został opublikowany dzięki pomocy finansowej Unii Europejskiej. Za treść tego dokumentu odpowiada Lokalna Organizacja Turystyczna Lokalna Grupa Działania „Brama na Bagna", poglądy w nim wyrażone nie odzwierciedlają w żadnym razie oficjalnego stanowiska Unii Europejskiej.

BRAMA NA BAGNA
www.bramanabagna.pl